

ივანე ნერეთელი

საქართველოს ანექსია და საბჭოთა წარსული, როგორც კულტურული ტრავმა

ადამიანი ბუნებით მთხრობელი არსებაა. თხრობა, აღწერასთან ერთად, ინტერპრეტაციას გულისხმობს. გამიზნულად თუ გაუაზრებლად, მნიშვნელობა ენიჭება საგნებს, ფაქტებს და წარსულში მომხდარ მოვლენებს. ამას აკეთებს როგორც მთხრობელი, ისე აუდიტორიაც (Neimeyer, 2006: 179). თუ მოვლენის შესახებ ტრავმული/ტრავმის ამსახველი ტექსტები არ შეიქმნა, როგორი ტრავიკულიც არ უნდა იყოს იგი, კულტურულ/კოლექტიურ ტრავმად არ ჩამოყალიბდება, რადგან თანამედროვე საზოგადოებაზე ზემოქმედებას ახდენს არა წარსული თავისთავად, არამედ წარსულის მოვლენათა რეპრეზენტაცია, რომელიც იქმნება, ვრცელდება და მიიღება სპეციფიკურ კულტურულ ჩარჩოში და პოლიტიკურ სიტუაციაში (Assmann and Shortt, 2012: 3-4). კულტურულ მეხსიერებაში დამკვიდრებულ კოლექტიურ ტრავმას შეუძლია ხანგრძლივი დროის მანძილზე შეასრულოს ჩვენ ჯგუფის შემკვრელი ფუნქცია. ჩვენი ნაშრომის მიზანია, ვნახოთ, როგორ არის გაანალიზებული, გააზრებული და ინტერპრეტირებული დამოუკიდებლობის შემდგომ შექმნილ მხატვრულ და მემუარულ ლიტერატურაში 1921 წლის ანექსია და საბჭოთა წარსული. შერჩეული ტექსტები არა მხოლოდ კრიტიკოსთა მიერ აღიარებული ნაწარმოებებია, არამედ პოპულარულიც. ამდენად, მათი გავლენა კოლექტიური მეხსიერების ჩამოყალიბებაზე და ტრავმის კონსტრუირებაზე ძლიერია. ისინი შექმნილია 1989 წლიდან დღემდე და გვაჩვენებს ნარატივის დინამიკას. რაც შეეხება მემუარულ ტექსტებს, სამეცნიერო ლიტერატურაში ამ მიმართულების ჟანრს ცხოვრების თხრობას (life writing) უწოდებენ. იგი უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე მხოლოდ (ავტო)ბიოგრაფია. ცხოვრების მთხრობელ ტექსტს აქვს პრეტენზია, გადმოსცეს არა მხოლოდ ამბავი, არამედ გააანალიზოს ის პროცეს(ებ)ი, რომელმაც განაპირობა პიროვნების იდენტობის კონკრეტული ფორმით ჩამოყალიბება. ეს არის ანალიზი არა მხოლოდ იმისა, თუ როგორ, არამედ იმისაც, თუ რატომ შეიქმნა ის პარადიგმა თუ პლატფორმა, საიდანაც ტექსტის წერის დროს ავტორი აღიქვამს სამყაროს. „სიცოცხლე არ არის ის, რაც იცხოვრე, არამედ ის, რაც გახსენდება და როგორც გახსენდება“ (ლოლობერიძე, 2019: 9). საკუთარ მემუარებში გამოთქმული

რეჟისორ ლანა ლოლობერიძის ეს სიტყვები ჟანრის ერთგვარ განსაზღვრებადაც შეიძლება გამოდგეს. მიგვაჩნია, რომ მხატვრული და მემუარული ლიტერატურა მოვლენის კულტურულ ტრავმად კონსტრუირებაში გადამწყვეტ როლს ასრულებს. ლიტერატურული ტექსტები, ერთი მხრივ, მოვლენის მნიშვნელობას განსაზღვრავს და ტრავმად აყალიბებს, მეორე მხრივ, თხრობა წარმოადგენს ტრავმის დაძლევის მნიშვნელოვან საშუალებას. ტრავმის დაძლევა მისი მუდმივი გააზრებითა და გაანალიზებით მიიღწევა და არა რეპრესიითა და მიჩუმებით.

Ivane Tsereteli

THE ANNEXATION OF GEORGIA AND THE SOVIET PAST AS A CULTURAL TRAUMA

A human, by nature, is a storyteller. In addition to describing, storytelling means interpretation too. Consciously or subconsciously, things, facts and events that happened in the past, gain meaning. This is done by a storyteller, as well as the audience (Neimeyer, 2006: 179). If the texts, that show trauma around the past events, are not created, however tragic the event may be, it will not be considered as cultural/collective shock, because modern society is not influenced by the past, but its representation, which is created, spread and taken into a specific cultural frame and political situation instead (Assmann and Shortt, 2012: 3-4). Collective trauma, established in the cultural memory, can function as a uniting factor for our group, for a long time.

The goal of our paper is to see how the 1921 Annexation and the Soviet past is analyzed and interpreted in fiction and memoirs, which were written after Georgia gained back its independence. Chosen texts are not only recognized by critics but are also popular amongst the people. Ergo, their influence on structuring collective memory and trauma is strong. They were created from 1989 to today and show us the dynamic of narrative. As for the memoirs, in non-fiction, this genre is called “Life Writing”. This is a much broader concept, than (auto)biography. Life writing not only narrates, but it also analyses the process of forming a certain shape of identity. This is not just an analysis of “how”, but also why was this platform or paradigm, from where the author views the world, created. “Life is not what you lived, but it is what you remember and how” (Ghoghoberidze, 2019: 9). These words in director Lana

Ghogoberidze's memoirs can be considered as the definition of this genre. We think that fiction and memoirs play a crucial role in forming an event as Cultural Trauma. On the one hand, literature pieces shape an event as trauma, and on the other, they present an important tool for overcoming the trauma. Overcoming trauma is possible with constant analysis and not with repressions and concealment.

ნინო წერეთელი

ოპოზიცია „ჩამი- სხვა“: ნოსტალგია, მოგონებები

(ეკა ქევანიშვილის ერთი ლექსის მაგალითზე)

უკვე მესამე ათწლეულია, რაც ქართულ-აფხაზური ურთიერთობები აქტუალური განხილვის თემაა პოლიტიკასა და ლიტერატურაში. აფხაზურ-ქართული კონფლიქტი, ბუნებრივია, ლიტერატურაში მთელი ტრაგიზმით აისახა. როგორც ქართველი მკვლევარი მ. მირესაშვილი აღნიშნავს, „ძალზე რთულია გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე ქართველებსა და აფხაზებს შორის განვითარებული დრამატული მოვლენების ამსახველი ეთნიკური და კულტურული სტერეოტიპებისა თუ ფობიების სრულად წარმოჩენა; ხაზგასმით აღვნიშნავთ, რომ ქართველი მწერლები ერთსულოვანნი არიან ერთ საკითხში – კონფლიქტში ჩართული ორივე მხარისთვის ეს ომი იყო სულიერების მარცხი; შესაბამისად, ქართველ მწერალთა მთავარ გზავნილს მკითხველისთვის წარმოადგენს ის აზრი, რომ აფხაზეთის ომს გამართლება არა აქვს; მასში გამარჯვებული არავინაა“. საქართველოს ოკუპაციის პრობლემა ისევ გადაუჭრელ პრობლემად რჩება ქვეყნისთვის. ყველაზე მწვავე დევნილთა ბედი და მდგომარეობა კვლავ უმძიმესია.

ახალგაზრდა ქართველი მწერლები და პოეტები, ომში წასული მამების შვილები, ან ისინი, ვინც პოსტსაბჭოთა ეპოქის დასაწყისში პატარები ან ძალიან ახალგაზრდები იყვნენ, გვერდს ვერ უვლიან ომის და დევნილობის თემას საკუთარ სამშობლოში. მათ შემოქმედებაში ომის საშინელების, საკუთარი მიწის დაკარგვის, საზღვრის აქეთ ცხოვრების გაუნელებელი ტკივილი ჩანს. ახალგაზრდა ქართველი პოეტის, ეკა ქევანიშვილის ლექსი – „მოგონებები ეშბას ქუჩა 33“, აფხაზეთის ომის ტრაგიკული მოვლენების გამოძახილია. მკითხველიც ამ ტრაგიზმის თანამონაწილე ხდება და